

Włodzimierz Szturc

"Dzieje dramatu polskiego w I połowie XIX w."

Biuletyn Polonistyczny 29/3-4 (101-102), 91-93

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cjonujące bohatera jako człowieka słabej woli nie umiejącego się wywiązać z roli inspiratora i przywódcy zbiorowego czynu. Ważny kierunek polemik dotyczył romantycznych filiacji bohatera. Widziano w nim epigona romantyzmu, później, ok. 1935 r. - inteligenta - sukcesora szlachetczyzny. Próby oceny Przełęckiego jako bohatera literackiego lub postaci scenicznej kończyły się często konfrontacją z realiami międzywojennymi. Nazywano tę postać także paradoksem literackim, co uogólniało jej założoną przez Żeromskiego niedookreśloność i funkcjonowanie w planie ideowym utworu na prawach swoistego ideogramu.

Jolanta Jaworska

"Dzieje dramatu polskiego w I połowie XIX wieku"

Sesja zorganizowana przez Instytut Filologii Polskiej UJ, odbyła się w dniach 20 i 21 września 1985 r. w Krakowie.

Miała ona charakter roboczy - referaty były wstępami do szerszej dyskusji i prezentowały zwykle dość wąski wycinek przeprowadzonych badań.

Obrady pierwszego dnia sesji otworzył S. J a w o r s k i (UJ), przewodniczył zaś J. Maślanka (UJ).

Jako pierwszy wystąpił M. T a t a r a (UJ), który mówił o sposobach kształtowania mitu narodowego w polskim dramacie romantycznym, a także o historyzmie w polskim dramacie XIX w. Referent skoncentrował się na dwóch dramatach: III cz. "Dziadów" i "Lilli Wenedzie", wskazując w pierwszym przypadku na mechanizmy budowania mitu narodowego, który Mickiewicz łączył z historią Męki Pańskiej (kluczowa scena, interpretowana jako

podstawa mitotwórczej działalności Mickiewicza, to opowiadanie Sobolewskiego), a w drugim na metafizyczne i historyczne uzasadnienie teorii podboju.

W referacie M. S u g i e r y (UJ) "Rozkład tragedii klasycystycznej na przykładzie twórczości Franciszka Wężyka" podniesiona została nadal zagadkowa kwestia zaniknięcia w XIX w. tragedii historycznej. Przyczyn tego zjawiska szukać można w klimacie teatralnym epoki (fascynacja dramą) oraz w rozwoju psychologii postaci dramatycznych, przerastających sztywne ramy konstrukcji bohatera tragicznego.

Jako trzeci wystąpił W. S z t u r c (UJ). Jego referat pt. "Przemiany postaw etycznych bohaterów dramatów Słowackiego" był prezentacją wielowariantowych i simultanicznych koncepcji etycznych Słowackiego. Autor wykazał, że w dramatach Słowackiego nastąpiło przejście od etyki wolteriańskiej do propozycji nowej etyki, której filarami mogły być poglądy Schellinga z pism po 1808 r. Szczególne znaczenie, zdaniem referenta, mają: "Fantazy" - jako dramat przełomowy, "Horeztyński" - obrazujący problematykę niemożliwości etyki, i "Ksiądz Marek" - wykładający nową etykę.

W. P r ó c h n i c k i (UJ) mówił o kształtowaniu przestrzeni w dramatach realistycznych Słowackiego, wskazując m.in. na ważki dramaturgicznie temat oscylacji pomiędzy wnętrzem a zewnątrz, pomiędzy planami sceny. Autor interesował się także problematyką symboliki przestrzennej w dramatach, zagadnieniem ewokowania przestrzeni przez bohatera.

G. K r ó l i k i e w i c z (UJ) w referacie "Symboliczna funkcja scenerii w dramatach Krasińskiego" omówiła związane ze sztafażem romantycznym występującym w "Nie-Boskiej Komedii" i w "Irydionie" zagadnienia kresu cywilizacji, symboliczne zna-

czenie ruiny w katastrofizmie Krasieńskiego. Znaczeniem szczególnym obdarzyła autorka scenę wędrówki hr. Henryka i Przechrzety przez rozwaliny okopów św. Trójcy, czyniąc ten obraz metaforą ruin cywilizacji.

Problematykę plastycznych, zwłaszcza zaś kolorystycznych, rozwiązań w dramatach Słowackiego podjął referat S. S o b o l e w s k i e g o (UJ) "Plastyczne wyznaczniki obrazowości w dramatach mistycznych Słowackiego".

O związkach muzyki z dramatem I poł. XIX w. informowało wystąpienie W. M a r c h w i c y (UJ). Opierając się na dokładnych badaniach tekstów tej miary, co "Dziady", oraz na badaniach utworów nawet trzeciorzędnych, referent podał w wątpliwość tezę o tzw. synkretyzmie sztuk w romantyzmie; badanie muzyczności dramatu dowodzi raczej ilustracyjnej funkcji muzyki.

Sesję zakończył referat M. C i e ś l i k - K o r y t o w s k i e j (UJ), na temat rozkładu formy dramatycznej "Samuela Zborowskiego" pod wpływem mistycyzmu. Autorka przedstawiła przekonujący ciąg dowodów ujawniających, iż mistycyzm uniemożliwił nie tylko tworzenie form dramaturgicznie zamkniętych, ale podważył samą koncepcję otwartego dramatu romantycznego. Mistycyzm zniszczył dramat ludzki, stworzył dramat kosmiczny, który przestał być jednak dramatem, nawet o tak luźnej formie, jak dramat romantyczny.

Włodzimierz Szturc